

Λογοκλοπή: πρώτα συμπεράσματα έρευνας σε προπτυχιακούς φοιτητές

Διονύσης Κόκκινος¹, Παναγιώτα Γαζή², Νικολία Μαυροπούλου³

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της λογοκλοπής⁴ είναι συχνό, ειδικά στον ακαδημαϊκό χώρο, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Η λογοκλοπή αποτελεί την οικειοποίηση των εκφράσεων ή και της γλώσσας, και συνεκδοχικά των σκέψεων και των ιδεών άλλων συγγραφέων, χωρίς αναφορά στο όνομά τους. Ουσιαστικά, πρόκειται για κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων με σκοπό τη δημιουργία ενός κειμένου ή ενός έργου, το οποίο υποτίθεται ότι είναι πρωτότυπο και αυθεντικό. Πρακτικά, ο λογοκλόπος κλέβει την εργασία ή τη δουλειά κάποιου άλλου και παράλληλα ψεύδεται για την πράξη του αυτή (Plagiarism.org, 2017). Ο Γ. Μπαμπινιώτης στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας ορίζει τη λογοκλοπή ως: «ιδιοποίηση ξένης πνευματικής περιουσίας» (Μπαμπινιώτης, 1998, σ. 1024), ενώ στο Λεξικό της Κοινής Ελληνικής η λογοκλοπή ορίζεται ως: «ιδιοποίηση ξένης πνευματικής δημιουργίας με ανήθικο, παράνομο τρόπο» (Λεξικό της Κοινής Ελληνικής, 1998, σ. 800).

Η Stern (2007, p. 1) επισημαίνει ότι λογοκλοπή είναι η χρήση του έργου κάποιου άλλου, που μπορεί να είναι λέξεις, ιδέες ή εικόνες δημοσιευμένες ή μη, χωρίς να υπάρχει αναφορά στο δημιουργό. Είναι προφανές ότι υπάρχουν ποικίλοι ορισμοί και ερμηνείες για τη λογοκλοπή. Ενδεικτικά μπορούν να αναζητηθούν ορισμοί σε σχετική διδακτορική διατριβή που έχει εκπονηθεί στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης με τίτλο «*Διαδικτυακές εφαρμογές των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην εκπαίδευση: η περίπτωση της λογοκλοπής*» (Αβραμίδου, 2014).

Η λογοκλοπή δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα του ακαδημαϊκού χώρου. Προφανώς, σχετίζεται με τη δεοντολογία της ακαδημαϊκής εργασίας και την ηθική χρήση της πληροφορίας. Η λογοκλοπή εντάσσεται στις περιπτώσεις παράνομης χρήσης, ή έστω μη ηθικής χρήσης της πληροφορίας, όπως είναι και η παραγωγή φωτοαντιγράφων χωρίς όρια (Κανάκη, 2011, 244-248). Η λογοκλοπή, ωστόσο, έχει και κοινωνικές αλλά και οικονομικές προεκτάσεις. Άλλωστε, η οικονομική αξία της πληροφορίας πρέπει να θεωρείται δεδομένη, καθώς προσδίδει προστιθέμενη αξία σε όσους την κατέχουν. Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι ο λογοκλόπος μπορεί να αποκομίσει οφέλη που σχετίζονται με την επαγγελματική ή την ακαδημαϊκή του ιδιότητα. Ωστόσο, οι συνέπειες της λογοκλοπής, όταν εντοπιστεί, μπορεί να είναι σημαντικές και ποικίλες. Για παράδειγμα, στον ακαδημαϊκό χώρο ένας ακαδημαϊκός

¹Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο & Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, dkokkinos@central.ntua.gr & dkokkinos@uniwa.gr, 210-7724017

² Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

³ Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

⁴ Χρήσιμες πληροφορίες για τη λογοκλοπή στον ακαδημαϊκό χώρο μπορούν να αντληθούν από το δικτυακό τόπο: <https://logoklopi.weebly.com/>

μπορεί να χάσει ακόμα και τη θέση του, ενώ στον επιχειρηματικό στίβο μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη εμπιστοσύνης και παράλληλα να θέσει καριέρες επαγγελματιών σε κίνδυνο. Φυσικά, συνέπειες είναι πιθανό να υπάρχουν και για τους φοιτητές τόσο βαθμολογικές, όσο και πειθαρχικές (Stern, 2007, pp. 1-2). Οι ποινές, μάλιστα, μπορεί να είναι ακόμα και αναστολή σπουδών ή και αποβολή (Pecorari, 2008, p. 34).

Επιπρόσθετα, η λογοκλοπή, εκτός από παραβίαση των ακαδημαϊκών κανόνων και των ηθικών αρχών, αποτελεί και γλωσσολογικό φαινόμενο (Pecorari, 2008, p. 1). Με άλλα λόγια, σχετίζεται άμεσα με τη χρήση της γλώσσας και τον τρόπο που ο συγγραφέας ενσωματώνει δεδομένα, πληροφορίες και απόψεις στο κείμενο του.

Τα είδη της λογοκλοπής είναι πολλά. Τα κυριότερα, ωστόσο, σύμφωνα με τον Klausman (1999), είναι η απευθείας λογοκλοπή (direct plagiarism), η παράφραση (paraphrase plagiarism) και το συνονθύλευμα λογοκλοπής (patchwork plagiarism). Η απευθείας λογοκλοπή λαμβάνει χώρα όταν κάποιος αντιγράφει αυτούσιες φράσεις χωρίς να προχωρεί σε τροποποιήσεις ή αλλαγές και φυσικά δεν αναφέρει την πηγή προέλευσης. Στον αντίποδα, η παράφραση συνιστά την περίπτωση που κάποιος χρησιμοποιεί παραπλήσιες λέξεις για να αλλάξει λίγο τη γλώσσα που χρησιμοποιεί η αρχική πηγή και τέλος, το συνονθύλευμα λογοκλοπής προκύπτει όταν κάποιος αντιγράφει φράσεις από διαφορετικές πηγές και διαφορετικούς συγγραφείς είτε απευθείας, είτε χρησιμοποιώντας τη λογική της παράφρασης (Αβραμίδου, 2014, σσ. 24-26), και τις αναμειγνύει με δικές του φράσεις.

Τέλος, υπάρχει η σκόπιμη ή εκούσια λογοκλοπή και η ακούσια. Για τις περιπτώσεις της σκόπιμης λογοκλοπής δεν χρειάζεται να πούμε πολλά, αλλά για την αποφυγή της ακούσιας λογοκλοπής το κλειδί είναι η σωστή και θεμιτή χρήση των βιβλιογραφικών παραπομπών (Stern, 2007, pp. 2-5).

Ίσως να αξίζει να αναφερθεί και η αυτό-λογοκλοπή, για την οποία εγείρονται πολλά ερωτήματα και συζητήσεις καθώς πολλές φορές συγχέεται με την αναδημοσίευση. Ωστόσο, η παρούσα εισαγωγή δεν αποβλέπει στην εξαντλητική ανάλυση της έννοιας και των μορφών της λογοκλοπής.

Ερευνητικά ερωτήματα

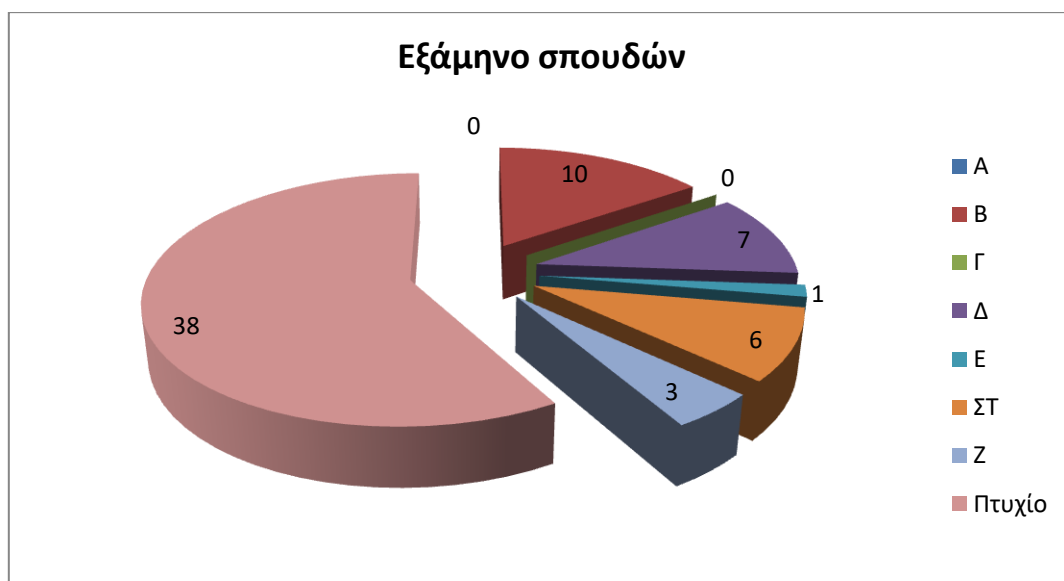
Η εισήγηση βασίζεται στα αποτελέσματα έρευνας μικρής κλίμακας που διεξήχθη στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑ.Δ.Α.) την Άνοιξη του 2018. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με δύο ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια με ερωτήσεις, κυρίως, κλειστού τύπου. Το πρώτο ερωτηματολόγιο απευθυνόταν στους προπτυχιακούς φοιτητές του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του ΠΑ.Δ.Α. και συγκεντρώθηκαν 62 απαντήσεις. Το δεύτερο ερωτηματολόγιο απευθυνόταν στους καθηγητές του ίδιου Τμήματος και συγκεντρώθηκαν 9 απαντήσεις, λίγες αλλά ενδεικτικές. Τα αποτελέσματα της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση πτυχιακής εργασίας με τίτλο: «*Δίκαιο της πληροφορίας και λογοκλοπή*» από τις φοιτήτριες Παναγιώτα Γαζή και Νικολία Μαυροπούλου.

Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία εστιάζει η παρούσα εισήγηση αποτελούν μια ενδεικτική επιλογή με στόχο την παρουσίαση και το σχολιασμό των αποτελεσμάτων που θεωρήθηκαν ενδιαφέροντα για τη βιβλιοθηκονομική κοινότητα. Πιο συγκεκριμένα τα ερωτήματα που αναλύονται είναι:

- Τι είναι η λογοκλοπή; Γνωρίζουμε τη σημασία της;
Τι πιστεύουν οι φοιτητές και οι καθηγητές του Τμήματος για την έννοια της λογοκλοπής. Μήπως τελικά δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς είναι η λογοκλοπή;
- Έχουμε υποπέσει ποτέ σε λογοκλοπή, συνειδητά ή μη;
Τι επισημαίνουν οι φοιτητές και οι καθηγητές για τις περιπτώσεις λογοκλοπής που γνωρίζουν από την εμπειρία τους.
- Πρέπει να τιμωρείται η λογοκλοπή; Τι πιστεύουν για το ζήτημα των κυρώσεων οι φοιτητές και οι καθηγητές του Τμήματος;
- Τέλος, ποιος είναι ο ρόλος της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης; Μπορεί να συμβάλει στην αποτροπή της λογοκλοπής; Με ποιους τρόπους;

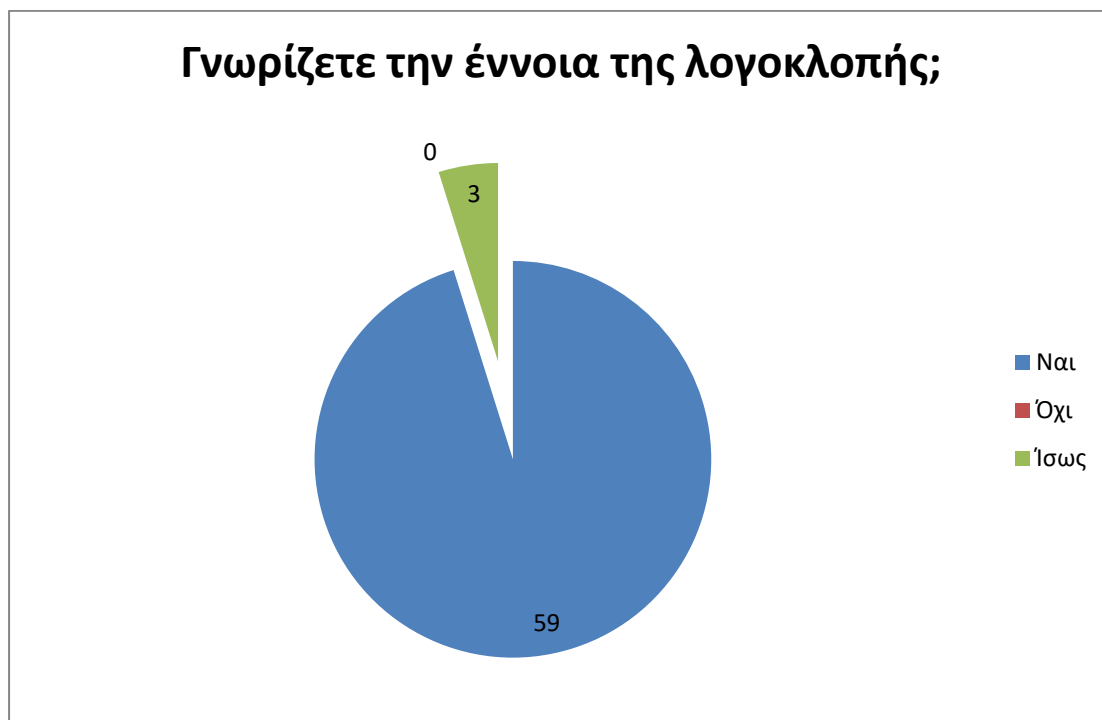
Ερευνητικά δεδομένα – Συζήτηση των αποτελεσμάτων

Από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν από τα ερωτηματολόγια έχουν επιλεγεί ορισμένα στοιχεία που θεωρούμε ότι παρουσιάζουν ερευνητικό ενδιαφέρον. Αρχικά, από τα 62 ερωτηματολόγια των φοιτητών του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης που συγκεντρώθηκαν αξίζει να αναφερθεί ότι τα περισσότερα και συγκεκριμένα 38 (ποσοστό 61,3%) συμπληρώθηκαν από τελειόφοιτους. Οι τελειόφοιτοι, λογικά, είναι πιο συνειδητοποιημένοι και έχουν αποκτήσει γνώσεις και εμπειρίες σχετικές με το αντικείμενο της λογοκλοπής, καθώς έχουν σίγουρα ασχοληθεί με τη συγγραφή εργασιών στο πλαίσιο των σπουδών τους.

Σχήμα 1. Εξάμηνο σπουδών

Η πρώτη σημαντική ερώτηση αφορούσε την έννοια της λογοκλοπής. Η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών απάντησε ότι γνωρίζει την έννοια της λογοκλοπής. Μόλις 3 φοιτητές (ποσοστό 4,8%) δήλωσαν ότι δεν είναι σίγουροι για την έννοια της λογοκλοπής. Σε αυτή την ερώτηση οι απαντήσεις των φοιτητών ίσως να είναι υποκειμενικές, αν όχι παραπλανητικές. Γνωρίζουν πράγματι την έννοια της λογοκλοπής ή πιστεύουν ότι τη γνωρίζουν; Μήπως, κάποιοι δεν θέλουν να παραδεχθούν ότι δεν γνωρίζουν μια έννοια, την οποία οφείλουν λόγω σπουδών να την κατέχουν;

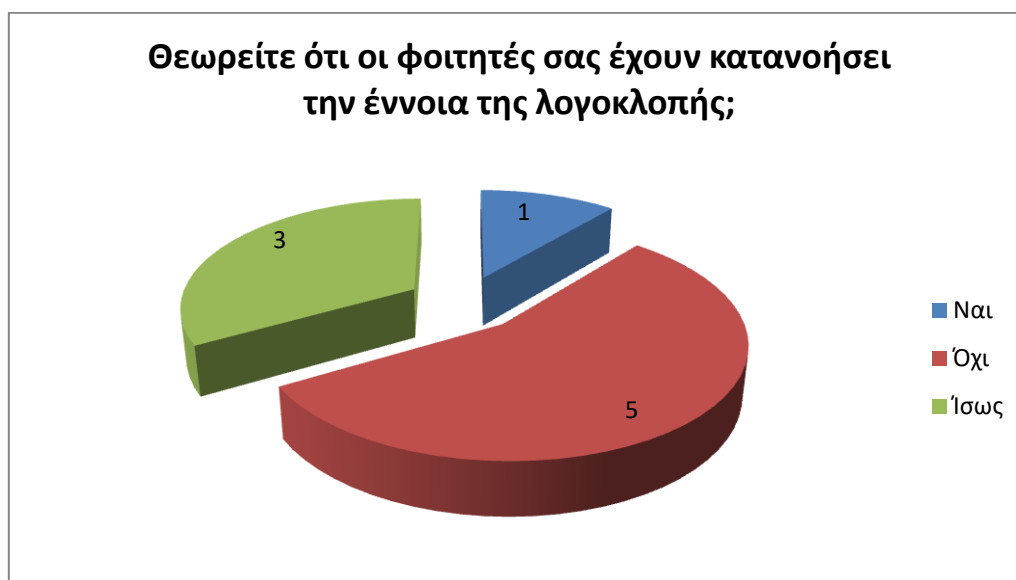

Σχήμα 2. Έννοια λογοκλοπής (φοιτητές)

Επομένως, αξίζει να δούμε τι απάντησαν και οι καθηγητές του Τμήματος στην ίδια ερώτηση. Οι απαντήσεις, λοιπόν, των διδασκόντων καταδεικνύουν ότι δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι οι φοιτητές έχουν κατανοήσει την έννοια της λογοκλοπής. Η πλειοψηφία των καθηγητών δηλώνει ότι είτε δεν έχουν κατανοήσει οι φοιτητές την έννοια της λογοκλοπής με 5 απαντήσεις (ποσοστό 55,6%), είτε δεν είναι σίγουροι για τις γνώσεις των φοιτητών με 3 απαντήσεις (ποσοστό 33,3%). Μόνο 1 καθηγητής απάντησε θετικά με σιγουριά για τις γνώσεις των φοιτητών του, αναφορικά με την έννοια της λογοκλοπής.

Παρατηρούμε μια σημαντική διάσταση απόψεων που μας αναγκάζει να αναζητήσουμε παρόμοιες έρευνες και να προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε για ποιο λόγο καταγράφονται οι διαφορετικές απόψεις και αντιλήψεις φοιτητών και καθηγητών.

Η Σιδερά-Σιδέρη (2003) σε παλαιότερη έρευνά της αναφέρει ότι οι φοιτητές νομίζουν ότι ξέρουν την έννοια της λογοκλοπής, αλλά μάλλον δεν έχουν ξεκαθαρίσει τι πραγματικά είναι η λογοκλοπή (Σιδερά-Σιδέρη, 2003, σσ. 235-236). Πολλοί φοιτητές νομίζουν ότι η λογοκλοπή περιορίζεται μόνο στην αντιγραφή και όχι στη διαδικασία της παράφρασης (Σιδερά-Σιδέρη, 2003, σ. 238). Προφανώς, οι φοιτητές δεν έχουν αντιληφθεί ότι και η παράφραση, χωρίς παράλληλη αναφορά στην πρωτότυπη πηγή και στο δημιουργό, αποτελεί λογοκλοπή.

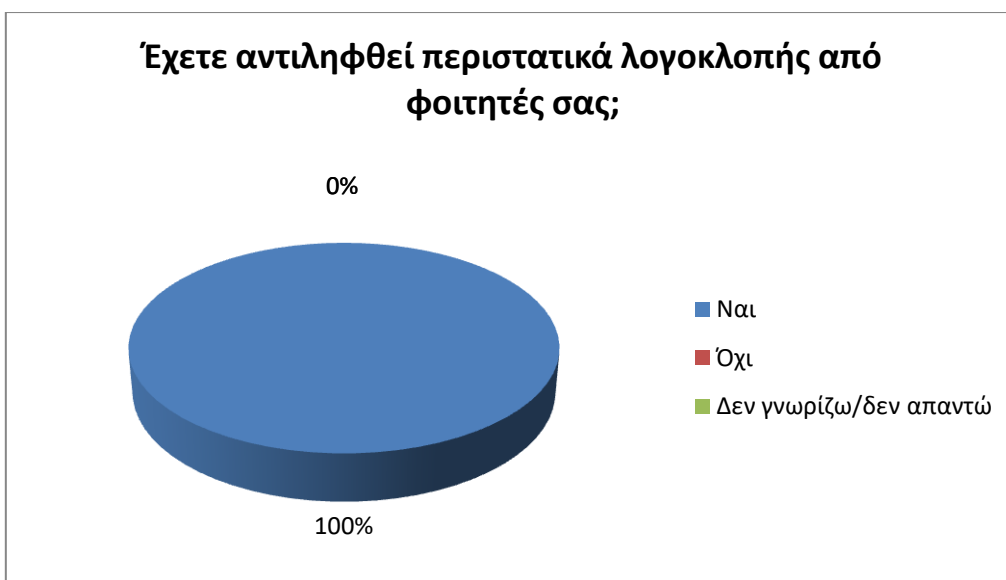
Σχήμα 3. Έννοια λογοκλοπής (καθηγητές)

Στο ερώτημα κατά πόσο έχουν εμπλακεί σε περιπτώσεις λογοκλοπής οι φοιτητές, οι απαντήσεις παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Οι μισοί φοιτητές (ποσοστό 50%) δήλωσαν ότι έχουν αντιγράψει λόγια ή ιδέες άλλων συγγραφέων και επομένως έχουν υποπέσει σε λογοκλοπή. Στον αντίποδα, αρκετοί φοιτητές, συγκεκριμένα 24, απάντησαν ότι δεν το έχουν κάνει ποτέ (ποσοστό 38,7%), ενώ 6 φοιτητές (ποσοστό 9,7%) δήλωσαν ότι δεν είναι σίγουροι ότι έχουν κάνει λογοκλοπή, προφανώς άθελά τους. Οι απαντήσεις αυτές των φοιτητών ενισχύουν το συμπέρασμα ότι δεν γνωρίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό την έννοια της λογοκλοπής με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αξιολογήσουν την ατομική τους εργασία. Με άλλα λόγια, δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν αν οι εργασίες που έχουν εκπονήσει είναι προϊόντα επεξεργασίας και σύνθεσης πληροφοριών από ποικίλες πηγές ή είναι απλές αντιγραφές ή παραφράσεις. Τέλος, 1 φοιτητής απάντησε, ίσως και με χιουμοριστική διάθεση, ότι είναι λογοκλόπος σε κάθε του εργασία.

Σχήμα 4. Περιπτώσεις λογοκλοπών (φοιτητές)

Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι όλοι οι καθηγητές του Τμήματος σε σχετική ερώτηση απάντησαν ότι έχουν εντοπίσει κρούσματα λογοκλοπής. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση «Έχετε αντιληφθεί περιστατικά λογοκλοπής από φοιτητές σας;» και οι 9 καθηγητές απάντησαν «Ναι». Επομένως, η λογοκλοπή, συνειδητή ή μη, μικρής ή μεγάλης έκτασης, είναι υπαρκτή και προφανώς δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Σχήμα 5. Περιπτώσεις λογοκλοπών (καθηγητές)

Μια ακόμα ερώτηση αναφορικά με τα περιστατικά λογοκλοπής συμπεριλήφθηκε στο ερωτηματολόγιο των φοιτητών και παρουσιάζει ενδιαφέρον. Στην ερώτηση «Έχετε αντιληφθεί περιστατικά λογοκλοπής από συμφοιτητές σας;» οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες. Ωστόσο, 25 φοιτητές απάντησαν «Ναι» και ο αριθμός αυτός

συνιστά και το μεγαλύτερο ποσοστό (40,3%). Αρκετά μεγάλος αριθμός φοιτητών, 20 συγκεκριμένα, προτίμησαν την επιλογή «Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ» (ποσοστό 32,3%), είτε γιατί δεν έχουν αντιληφθεί περιστατικά λογοκλοπής είτε γιατί δεν θέλουν να αναφερθούν σε περιστατικά που πιθανότατα να τους φέρουν σε δύσκολη θέση. Οι υπόλοιποι 17 φοιτητές (ποσοστό 27,4%) απάντησαν κατηγορηματικά ότι δεν έχουν αντιληφθεί περιστατικά λογοκλοπής από συμφοιτητές τους.

Αναφορικά με τις αιτίες που ωθούν τους φοιτητές στη λογοκλοπή, σε ερώτηση με περισσότερες από μια επιλογές, οι περισσότεροι φοιτητές, συγκεκριμένα 40 (ποσοστό 64,5%), απάντησαν ότι πιέζονται από το χρόνο, ενώ 37 φοιτητές (ποσοστό 59,7%) απάντησαν ότι θεωρούν πως οι εργασίες τους και οι δικές τους ιδέες δεν θα είναι αρκετά καλές. Τα συμπεράσματα αυτά επιβεβαιώνονται και από τη διατριβή της Αβραμίδου που σε αντίστοιχες ερωτήσεις οι φοιτητές απάντησαν ότι καταφεύγουν στη λογοκλοπή επειδή πιέζονται από το χρόνο και παράλληλα θεωρούν ότι η εργασία τους δεν θα είναι αρκετά καλή (Αβραμίδου, 2014, σσ. 102-106). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαπίστωση ότι πολλοί φοιτητές, το 64% των ερωτηθέντων, στην ίδια έρευνα απάντησαν ότι έχουν καταφύγει ξανά σε λογοκλοπή χωρίς να τιμωρηθούν (Αβραμίδου, 2014, σ. 104) και επομένως δεν διστάζουν να το επαναλάβουν συνειδητά.

Το επόμενο ερευνητικό ερώτημα αφορά την τιμωρία που επισύρουν ή θα έπρεπε να επισύρουν οι αποδεδειγμένες περιπτώσεις λογοκλοπής από τους φοιτητές. Οι 62 φοιτητές του Τμήματος, λοιπόν, απάντησαν στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι είναι σωστό να τιμωρηθεί κάποιος αν έχει καταφύγει σε λογοκλοπή;». Η πλειοψηφία των φοιτητών θεωρεί ότι είναι σωστή η τιμωρία, καθώς 24 φοιτητές συμφωνούν (ποσοστό 38,7%) και 17 φοιτητές συμφωνούν απόλυτα (ποσοστό 27,4%). Συνολικά δηλαδή το 66,1% των φοιτητών κατανοεί ότι η λογοκλοπή αποτελεί παράβαση κανόνων και πρέπει να τιμωρηθεί. Λίγοι φοιτητές απάντησαν ότι δεν πρέπει να τιμωρούνται οι περιπτώσεις λογοκλοπής και συγκεκριμένα 9 (ποσοστό 14,5%). Οι υπόλοιποι 12 φοιτητές προτίμησαν να μην πάρουν θέση επιλέγοντας την απάντηση «Δεν γνωρίζω» (ποσοστό 19,4%).

Σχήμα 6. Ποινές (φοιτητές)

Σε παρόμοια ερώτηση που συμπεριλήφθηκε στο ερωτηματολόγιο των καθηγητών, οι διδάσκοντες συμφωνούν χωρίς αποκλίσεις ότι οι περιπτώσεις λογοκλοπής είναι επιλήψιμες και θα πρέπει να τιμωρούνται. Συγκεκριμένα, οι καθηγητές κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση «Θεωρείτε σκόπιμο να τιμωρηθεί φοιτητής αν έχει υποπέσει σε λογοκλοπή;» και όλοι συμφώνησαν ότι η τιμωρία πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι περισσότεροι καθηγητές (ποσοστό 77,8%) προτίμησαν την επιλογή «Συμφωνώ απόλυτα» σε αντίθεση με την επιλογή «Συμφωνώ» που συγκέντρωσε ποσοστό 22,2%.

Σχήμα 7. Ποινές (καθηγητές)

Συμπεράσματα

Τα αρχικά συμπεράσματα που προέκυψαν από την αξιολόγηση των απαντήσεων των φοιτητών και των καθηγητών είναι ενδεικτικά για την κατανόηση της έννοιας της λογοκλοπής, αλλά και των αντιλήψεων των φοιτητών και των καθηγητών για τη λογοκλοπή. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι περισσότεροι φοιτητές δεν έχουν κατανοήσει απόλυτα τη σημασία της αλλά και τις συνέπειες της λογοκλοπής, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις των καθηγητών του Τμήματος. Σε κάθε περίπτωση επικρατεί σύγχυση για το τι ακριβώς είναι η λογοκλοπή αλλά και στους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου.

Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί ότι αρκετοί φοιτητές έχουν διαπράξει λογοκλοπή και οι καθηγητές στις περισσότερες περιπτώσεις το έχουν αντιληφθεί, είτε επιβάλλοντας ποινές, είτε κάνοντας τις απαραίτητες συστάσεις. Παράλληλα, φοιτητές και καθηγητές συμφωνούν ότι για την αποτροπή της λογοκλοπής θα πρέπει να υπάρχουν κυρώσεις.

Είναι προφανές ότι η λογοκλοπή είναι υπαρκτή στον ακαδημαϊκό χώρο και επομένως τα ακαδημαϊκά ιδρύματα αλλά και ειδικότερα οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να μεριμνήσουν για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Προς αυτή την κατεύθυνση καταλυτικό ρόλο μπορεί να διαδραματίσουν οι εφαρμογές λογισμικού που επιτρέπουν την ανίχνευση πιθανής λογοκλοπής. Τα περισσότερα ελληνικά Πανεπιστήμια, συγκεκριμένα 16, όπως είναι ήδη γνωστό έχουν αποκτήσει ετήσια συνδρομή στο λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin (Originality Check) (Turnitin.com, 2018).

Το λογισμικό Turnitin αντιπαραβάλλει κείμενα των εργασιών και άρθρων με κείμενα από το διαδίκτυο, με δημοσιευμένες εργασίες (όπως άρθρα περιοδικών και βιβλίων), με άλλες εργασίες από άλλους φοιτητές και με αυτές που υπάρχουν στα Ιδρυματικά Αποθετήρια. Επιπρόσθετα, παρέχει τη δυνατότητα ανίχνευσης πιθανής λογοκλοπής ακόμα και σε μεταφρασμένο κείμενο.

Ο ρόλος της πληροφοριακής παιδείας

Τι μπορούν να κάνουν λοιπόν οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες για να περιοριστούν οι περιπτώσεις λογοκλοπής στον ακαδημαϊκό χώρο; Το πρώτο βήμα είναι σίγουρα η εκπαίδευση των χρηστών των βιβλιοθηκών σε θέματα που άπτονται του αντικειμένου της πληροφοριακής παιδείας. Και μόνο η ανάγνωση των στόχων της πληροφοριακής παιδείας, οι οποίοι εστιάζουν στον εντοπισμό και την αποτελεσματική αξιοποίηση της πληροφορίας (ACRL, 2001), αρκεί για να καταλάβουμε πόσο σημαντική είναι για τις δεξιότητες που οφείλει να έχει ο σύγχρονος φοιτητής, επιστήμονας και ερευνητής. Άλλωστε, ο ρόλος της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης στην προώθηση της πληροφοριακής παιδείας πρέπει να αντιμετωπίζεται ως καταλυτικός, μια και ουσιαστικά, ο βιβλιοθηκονόμος μπορεί να καταστήσει τον χρήστη πληροφοριακά εγγράμματο, έτσι ώστε να μάθει πώς να μαθαίνει (Κόκκινος, 2006, σ. 401). Σε κάθε περίπτωση, οι δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας βελτιώνουν τη διορατικότητα των εκπαιδευόμενων και συνεκδοχικά την

κριτική σκέψη μέσα από τη διαδικασία αποτίμησης και αξιολόγησης της πληροφορίας.

Ο βιβλιοθηκονόμος είναι ο πλέον ειδικός για να αναλάβει ένα νέο και μάλιστα ενεργό ρόλο στο μαθησιακό περιβάλλον (Rader, 1997, pp. 48-49) εξαιτίας της ικανότητας που διαθέτει να παρέχει πρόσβαση στην πληροφορία όπου αυτή και αν βρίσκεται. Είναι σε θέση να εκπαιδεύσει τους χρήστες είτε με ειδικά σχεδιασμένα σεμινάρια στο χώρο της βιβλιοθήκης, είτε να αναπτύξει κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό για χρήση μέσω του διαδικτύου αξιοποιώντας τις επιλογές που προσφέρουν διάφορες εφαρμογές και πλατφόρμες.

Η εκπαίδευση των χρηστών, είτε δια ζώσης, είτε μέσω διαδικτύου θα πρέπει να περιλαμβάνει ζητήματα όπως οι τεχνικές αναζήτησης πληροφοριών, η αξιολόγηση των πηγών (κυρίως πηγών Διαδικτύου), η σύνταξη βιβλιογραφικών παραπομπών και φυσικά η σύνταξη μιας ολοκληρωμένης εργασίας. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η έμμεση αποτροπή της δυνητικής λογοκλοπής, καθώς οι χρήστες των βιβλιοθηκών αποκτούν κατάλληλες δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να αποφύγουν την ακούσια λογοκλοπή.

Πολλές ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες ήδη έχουν προχωρήσει στην οργάνωση και διεξαγωγή κατάλληλων προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας και θα ήταν χρήσιμο μελλοντικά να μπορέσουμε να μετρήσουμε την αποτελεσματικότητά τους και σε θέματα αποφυγής της λογοκλοπής.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες αναπτύσσουν υλικό τέτοιο που ενημερώνει και εκπαιδεύει τους χρήστες απευθείας σε ζητήματα λογοκλοπής. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα έχει αναπτυχθεί πιλοτικά στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, όπου και διατίθεται ειδικά σχεδιασμένη άσκηση βασισμένη στο βιβλίο «What every student should know about avoiding plagiarism» (Stern, 2007). Η εν λόγω άσκηση, αλλά και μια ολοκληρωμένη ενότητα που αφορά την πληροφοριακή παιδεία είναι διαθέσιμη πιλοτικά στο διαδίκτυο, βλ.: http://83.212.168.16/?page_id=559

Βιβλιογραφικές πηγές

- Association of College and Research Libraries (ACRL), *Objectives for Information Literacy Instruction: A Model Statement for Academic Librarians*, 2001, <http://www.ala.org/acrl/standards/objectivesinformation>
- Klausman, J. "Teaching about plagiarism in the age of Internet", *Teaching English in the Two-Year College*, 27 (2), 1999, pp. 209-212.
- Pecorari, D., *Academic Writing and Plagiarism: a linguistic analysis*, London: Continuum, 2008.
- Plagiarism.org, *What is plagiarism*, 2017, www.plagiarism.org
- Rader, H. B., "Educating students for the information age: the role of the librarian", *Reference Services Review*, 25 (2), 1997, pp. 47-52.
- Stern, L., *What every student should know about avoiding plagiarism*, New York: Longman Publishing Group, 2007.
- Turnitin.com, *Turnitin*, 2018, www.turnitin.com
- Αβραμίδου, Ε., *Διαδικτυακές εφαρμογές των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην εκπαίδευση: η περίπτωση της λογοκλοπής*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2014 (Διδακτορική διατριβή).
- Κανάκη, Χ., *Η πληροφοριακή παιδεία στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση: διερεύνηση των αντιλήψεων των φοιτητών*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, 2011 (Διδακτορική διατριβή).
- Κόκκινος, Δ., «Εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Νέες προκλήσεις για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες», *Πρακτικά 14^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Αθήνα, 2006, σσ. 395-403.
- *Λεξικό της Κοινής Ελληνικής*, Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 1998.
- Λογοκλοπή, <https://logoklopi.weebly.com/>
- Μπαμπινιώτης, Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 1998.
- Σιδερά-Σιδέρη, Ι., «Έλληνες φοιτητές, λογοκλοπή και συμπαιγνία», *Πρακτικά 12^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Σέρρες, 2003.